Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2014–2015

Aanhangsel van de Handelingen

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1046

Vragen van de leden **Voordewind** (ChristenUnie) en **Leijten** (SP) aan de Staatssecretaris van Volksgezondheid Welzijn en Sport over *ID-scanners* (ingezonden 11 december 2014).

Antwoord van Staatssecretaris **Van Rijn** (Volksgezondheid, Welzijn en Sport) (ontvangen 15 januari 2015)

Vraag 1
Bent u bekend met het feit dat het Centraal Bureau Levensmiddelenhandel (CBL) al vanaf 2012 aanstuurt op de inzet van ID-scanners bij de verkoop van alcoholhoudende dranken in supermarkten?[1]

Antwoord 1
Nee.

Vraag 2
Bent u bekend met de resultaten van het recente mystery shop onderzoek, dat in opdracht van het CBL door Bureau Nuchter is uitgevoerd?[2] Wat vindt u van de resultaten?

Antwoord 2
Ja. Hierover heb ik reeds vragen van het lid Rebel beantwoord op 16 december jl.[3]

Vraag 3
Is Bureau Nuchter betrokken of betrokken geweest bij de ontwikkeling, de marketing en de verkoop van ID-scanners, zoals de ID-swiper?

Antwoord 3
Bureau Nuchter heeft aangegeven in de beginfase van haar bedrijf betrokken te zijn geweest bij de ontwikkeling van een leeftijdsverificatiesysteem. Bureau Nuchter zag destijds dat verstrekkers problemen hadden met het omrekenen

---

1 http://www.idreaders.nl/nieuws/in-de-media/156-cbl-start-actie-rood-is-nee-met-avs-2020.html
2 http://www.stap.nl/nl/nieuws/laatste-nieuws.html/3454/3691/cbl-onderzoek-naleving-leeftijdsgrenzen-geeft-vertekend-beeld
3 http://www.rijksoverheid.nl/ministeries/vws/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2014/12/16/beantwoording-kamervragen-over-het-bericht-dat-minderjarigen-nog-steeds-alcohol-kunnen-kopen.html

ah-tk-20142015-1046
ISSN 0921 - 7398
’s-Gravenhage 2015

van de geboortedatum naar de juiste leeftijd. Zij hebben toen samen met andere partijen de ID-swiper ontwikkeld. In 2010 hebben ze dit hulpmiddel voor het eerst onder de aandacht gebracht tijdens de Nijmeegse Vierdaagse. Bureau Nuchter realiseerde zich in 2012 dat zij, om zich volledig te kunnen richten op het onderzoeken van het totale nalevingproces en de factoren die hierop van invloed zijn, geen enkel belang konden hebben bij welk systeem dan ook. Zij hebben daarom al hun belangen overgedragen aan de Interventiewinkel en in 2012 alle activiteiten rond dit leeftijdsverificatiesysteem stopgezet. Bureau Nuchter heeft ook aangegeven geen eigenaar meer te zijn van de merknaam «ID-swiper».

Vraag 4
Kunt u toezeggen dat het door u aangekondigde, landelijke mystery shop onderzoek van het Ministerie van VWS zal worden uitgevoerd door een partij die geen enkele betrokkenheid heeft of heeft gehad met de ontwikkeling, de marketing, de inzet en de verkoop van leeftijdsverificatie systemen, dan wel met de verkoop van alcohol en tabak, teneinde iedere zweem van belangenverstrengeling te voorkomen?

Antwoord 4
Het betreffende onderzoek zal worden uitgevoerd door Bureau Nuchter. Na een uitgebreide Europese aanbestedingsprocedure is de keuze op hen gevallen. Bureau Nuchter is een partij die, zoals hierboven beschreven, op dit moment geen enkele betrokkenheid heeft met de ontwikkeling, de marketing, de inzet en de verkoop van leeftijdsverificatie systemen, dan wel met de verkoop van alcohol en tabak. Naar aanleiding van de gestelde vragen over belangenverstrengeling heeft Bureau Nuchter zelf voorgesteld om een wetenschappelijke commissie in te stellen die de objectiviteit van dit onderzoek zal toetsen. Ik heb hier positief op gereageerd. Ik heb er vertrouwen in dat Bureau Nuchter dit onderzoek op professionele wijze tot een goed einde kan brengen.

Vraag 5
Blijkt uit het onderzoek van het Trimbos-instituut «leeftijdsverificatie in het vizier» dat ID-scanners ineffectief zijn en niet bestendig voor fraude door de verstrekker?

Antwoord 5
Uit dit onderzoek blijkt inderdaad dat dit systeem op zichzelf niet effectief is in het bereiken van betere naleving.
De praktijk laat zien dat verstrekkers naast een hulpmiddel, vaak ook aandacht hebben voor training en instructie van het personeel. Daarnaast lichten verstrekkers hun klanten veelal voor over de wet via stickers en folders. Een ID scanner wordt daarmee een hulpmiddel binnen een bredere aanpak, die weer effect kan hebben op een goede naleving.

Vraag 6
Bent u in het voorjaar van 2014, dus vlak voor het verschijnen van het onderzoek van het Trimbos-instituut «leeftijdsverificatie in het vizier», op de hoogte gesteld door verschillende supermarktorganisaties dat zij voornemens waren op grote schaal ID-scanners in te zetten? Zo ja, heeft u deze organisaties toen gevraagd de resultaten van het onderzoek van het Trimbos-instituut af te wachten? Zo nee, waarom niet? Op welke andere momenten is er contact geweest met partijen uit de sector over de inzet van de ID-swiper?

Antwoord 6
Een aantal supermarktorganisaties heeft mij in het voorjaar van 2014 laten weten dat zij voornemens was verschillende systemen in te zetten. Ik heb deze organisaties niet gevraagd de resultaten van het betreffende onderzoek af te wachten. Ik vind het aan de markt zelf om een aanpak te kiezen waarvan zij denken dat die de naleving kan helpen verbeteren. Om die reden heb ik ook geen contact met partijen uit de sector over de inzet van één specifiek systeem.

Vraag 7
Bent u bekend met het feit dat de brancheorganisatie voor de tabaksdetailhandel (NSO) ruim na het verschijnen van het onderzoek van het Trimbos-instituut «leeftijdsverificatie in het vizier» met cofinanciering van de Staatsloterij in totaal duizend ID-scanners heeft aangeschaft en ter beschikking heeft gesteld aan de verkopers van tabak?

Antwoord 7
Ja, hierover ben ik achteraf op de hoogte gebracht door een derde partij.

Vraag 8
Wat vindt u ervan dat het CBL, de NSO en de Staatsloterij aansturen op de inzet van ID-scanners, terwijl uit uw eigen onderzoek is gebleken dat deze ID-scanners ineffectief zijn en niet bestendig tegen fraude door de verstrekker? Juicht u dit toe, gezien het feit dat u en uw voorgangers de afgelopen jaren voortdurend hebben aangegeven de inzet van effectieve leeftijdscontrolesystemen toe te juichen?

Antwoord 8
Hulpmiddelen als ID scanners zijn op zichzelf niet een afdoende middel om de naleving te verbeteren, maar binnen een bredere systematiek kunnen dit soort technische hulpmiddelen wel een toegevoegde waarde hebben.
Ik juich het toe als ondernemers stappen ondernemen met als doel de naleving te verbeteren.

Vraag 9
Is de Staat aandeelhouder van de Staatsloterij? Zo ja, is de Staat bereid om gebruik te maken van de invloed en mogelijkheden die zij heeft als aandeelhouder om ervoor te zorgen dat de Staatsloterij alleen maar investeert in systemen of hulpmiddelen ten behoeve van leeftijdsverificatie, waarvan is aangetoond dat ze wel effectief zijn en bestendig voor fraude door de verstrekker? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 9
Aangezien de Staatsloterij een stichting is, is de staat formeel gezien geen aandeelhouder. De Staatssecretaris van Financiën is echter verantwoordelijk voor het beheer en treedt op als ware hij aandeelhouder van de Staatsloterij. Staatsdeelnemingen worden zakelijk aangestuurd langs de lijnen van de *Nota Beheer Staatsdeelnemingen*, waarbij de aandeelhoudersrechten en instrumenten van de staat dezelfde zijn als die van elke private aandeelhouder op basis van het Burgerlijk Wetboek. De aandeelhouder gaat niet over operationele beslissingen van bescheiden financiële omvang; dergelijke besluiten worden door het bestuur van de onderneming genomen, waarop de raad van commissarissen toezicht houdt. Van zo'n beslissing was in dit geval sprake.

Vraag 10
Denkt u dat de beschikbaarheid van alcohol en tabak voor kinderen wordt teruggedrongen en dat de toezichtsopgave voor burgemeesters en de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) wordt vereenvoudigd, zolang verstrekkers massaal blijven inzetten op ID-scanners of andere hulpmiddelen?

Antwoord 10
Hulpmiddelen als ID scanners zijn op zichzelf niet een afdoende middel om de naleving te verbeteren, maar binnen een bredere systematiek kunnen dit soort technische hulpmiddelen wel een toegevoegde waarde hebben. Het is aan verstrekkers om de naleving te verbeteren. Ik krijg signalen dat de naleving verbetert. Het recent gepubliceerde onderzoek dat het CBL liet uitvoeren naar de naleving van de leeftijdsgrens alcohol en tabak is zo'n signaal. De stijgende lijn die uit dat onderzoek bleek is volgens het CBL te danken aan een intensieve, veelzijdige aanpak waarbij training van medewerkers, voorlichting van de consument, de NIX18-campagne en onderlinge controles centraal staan. Ik laat zelf ook onderzoek doen naar de naleving van de leeftijdsgrens alcohol en tabak. De resultaten daarvan zijn voor mij leidend. Dus als de naleving echt verbetert, dan zou dat daaruit moeten blijken. Een betere naleving zou er toe moeten leiden dat de beschikbaarheid

van jongeren onder de 18 wordt teruggedrongen en de toezichtsopgave wordt vereenvoudigd.